

### บทที่ 3

#### ระเบียบวิธีศึกษา

การศึกษานี้ ศึกษาถึงความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทย ในช่วงเวลา พ.ศ. 2533 – 2545 โดยแบ่งธนาคารพาณิชย์ เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ กลุ่มธนาคารขนาดกลาง และกลุ่มธนาคารขนาดเล็ก และการศึกษาจะแบ่งช่วงเวลาออกเป็น 2 ช่วงคือ ช่วงปี 2536 – 2540 ซึ่งเป็นช่วงที่เศรษฐกิจเจริญเติบโต และช่วงปี 2541 – 2545 ซึ่งเป็นช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำ โดยจะศึกษากำไรของธนาคารพาณิชย์ไทยในแต่ละกลุ่มและในภาพรวมของระบบธนาคารพาณิชย์ว่าจะถูกกำหนดหรือถูกอธิบายได้จากตัวแปรใด รวมถึงศึกษาถึงฐานะทางการเงินในปัจจุบันของธนาคารพาณิชย์ไทย ในการที่จะแข่งขันในระบบธนาคารพาณิชย์ที่เป็นระบบธนาคารเสรีในปัจจุบัน

#### 3.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาถึงผลการดำเนินงาน จะมุ่งศึกษาในเรื่องความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทยโดยวิธีการประมาณค่าของสมการถดถอย ซึ่งมีอัตราส่วนกำไรต่อสินทรัพย์เป็นตัวแทนของกำไรและเป็นตัวแปรแปรตาม ซึ่งเขียนสมการได้ดังนี้

$$\Pi (ROA) = f (C/A^i, L/A^i, D/A^i, CR_d^i)$$

โดยที่  $\Pi (ROA) =$  ผลตอบแทนสุทธิจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์ เป็นตัวแปรตามและมีตัวแปรอิสระดังนี้

$$C/A^i = \text{อัตราส่วนเงินกองทุน ต่อ สินทรัพย์รวม}$$

$$L/A^i = \text{อัตราส่วนเงินให้กู้ ต่อ สินทรัพย์รวม}$$

$$D/A^i = \text{อัตราส่วนเงินฝาก ต่อ สินทรัพย์รวม}$$

$$CR_d^i = \text{อัตราการกระจายตัวทางด้านเงินฝาก}$$

ส่วนการศึกษาระยะทางการเงินจะใช้วิธีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (financial ratio) ซึ่งจะเป็นการวิเคราะห์ฐานะทางการเงินในปัจจุบันซึ่งเป็นเครื่องมือที่เป็นประโยชน์ในการประเมินฐานะการเงิน ประสิทธิภาพ และความสามารถในการทำกำไร และเมื่อเลือกใช้อัตราส่วนที่เหมาะสมจะยิ่งช่วยตอบคำถามต่าง ๆ ได้ชัดเจนมากขึ้น โดยที่อัตราส่วนทางการเงินแต่ละประเภทที่คำนวณได้จากงบการเงินของแต่ละกลุ่มธนาคารจะนำไปเปรียบเทียบกับอัตราส่วนของกลุ่มธนาคารด้วยกันตามประเภทของอัตราส่วนทางการเงินนั้น ๆ ซึ่งจะช่วยบ่งบอกว่ากลุ่มธนาคารพาณิชย์กลุ่ม

ใดมีทิศทางที่ดีขึ้นหรือเลวลงของแต่ละกลุ่มธนาคารเมื่อเปรียบเทียบกับฐานะของกลุ่มธนาคารอื่น ๆ การวิเคราะห์จะแบ่งเป็น 5 ประเภทคือ

(1) การวิเคราะห์ความคล่องตัวทางการเงิน (liquidity ratio) เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถของธนาคารในการที่จะชำระหนี้ระยะสั้นเมื่อครบกำหนด ความคล่องตัวทางการเงินคือสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าธนาคารจะสามารถเปลี่ยนสินทรัพย์เป็นเงินสดได้ทันที เพื่อชำระหนี้ได้มากน้อยเพียงใด อัตราส่วนที่จะใช้วัดความคล่องตัวทางการเงินคือ

$$\text{อัตราส่วนทุนหมุนเวียน} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

(2) การวิเคราะห์นโยบายในการลงทุน (investment policies) เป็นการใช้อัตราส่วนวิเคราะห์ถึงสัดส่วนของแหล่งที่ได้มาของเงินทุนที่สำคัญคือเงินฝากกับแหล่งที่ใช้ไปของเงินทุนที่สำคัญคือเงินให้กู้ยืมว่ามีสัดส่วนเป็นอย่างไร รวมถึงการวิเคราะห์ถึงสัดส่วนในการลงทุนในสินทรัพย์ที่หารายได้ต่อสินทรัพย์ทั้งหมดเพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์ในการดำเนินงาน อัตราส่วนที่ใช้วัดแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

$$(2.1) \text{อัตราส่วนเงินให้กู้ยืมต่อเงินฝาก} = \frac{\text{เงินให้กู้ยืม}}{\text{เงินฝาก}}$$

$$(2.2) \text{อัตราส่วนสินทรัพย์ที่หารายได้ต่อสินทรัพย์ทั้งสิ้น} = \frac{\text{สินทรัพย์ที่หารายได้}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นเงินฝาก}}$$

(3) การวิเคราะห์ความสามารถในการก่อหนี้ (leverage ratio) เป็นการวัดความสามารถในการชำระหนี้ของธนาคารทั้งที่เป็นหนี้ระยะยาวและหนี้ระยะสั้น เพื่อดูว่าผู้ฝากเงินจะได้รับความคุ้มครองจากส่วนของเจ้าของธนาคารมากน้อยเพียงใด โดยใช้อัตราส่วนดังนี้

$$\text{อัตราส่วนเงินฝากต่อเงินกองทุน} = \frac{\text{เงินฝาก}}{\text{เงินกองทุน}}$$

(4) การวิเคราะห์ความเพียงพอของเงินกองทุน เป็นการวิเคราะห์ความมั่นคงของธนาคาร พาณิชย์เป็นธุรกิจที่ต้องมีการบริหารสินทรัพย์ที่ดี ฉะนั้นการจัดระดับความเสี่ยงของสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงที่จะสูญเสีย เช่นการปล่อยเงินให้กู้แล้วไม่ได้รับคืน การเสื่อมราคาของสินทรัพย์ จึงเป็นสิ่งจำเป็นในธุรกิจธนาคาร อัตราส่วนที่ได้จะแสดงให้เห็นว่าส่วนของเจ้าของธนาคารมีอัตราส่วนเป็นเท่าใดของสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยง

$$\text{อัตราส่วนความเพียงพอของเงินกองทุน} = \frac{\text{เงินกองทุน}}{\text{สินทรัพย์เสี่ยง}}$$

(5) การวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (profitability ratio) เป็นการวิเคราะห์ความสามารถของธนาคารในการใช้ทรัพยากรเพื่อหารายได้ โดยแบ่งการวิเคราะห์ได้ดังนี้

(5.1) อัตราส่วนเปรียบเทียบงบกำไรขาดทุนกับสินทรัพย์ เป็นการวิเคราะห์ถึงความสามารถของธนาคารในการบริหารสินทรัพย์เพื่อหารายได้ และเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อการใช้สินทรัพย์

$$\text{อัตราส่วนรายได้ดอกเบี้ยต่อสินทรัพย์} = \frac{\text{รายได้ดอกเบี้ย}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

$$\text{อัตราส่วนรายจ่ายดอกเบี้ยต่อสินทรัพย์} = \frac{\text{รายจ่ายดอกเบี้ย}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

$$\text{อัตราส่วนรายได้ที่มีโช้ดอกเบี้ยต่อสินทรัพย์} = \frac{\text{รายได้ที่มีโช้ดอกเบี้ย}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

$$\text{อัตราส่วนค่าใช้จ่ายที่มีโช้ดอกเบี้ยต่อสินทรัพย์} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายที่มีโช้ดอกเบี้ย}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

$$\text{อัตราส่วนการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่อสินทรัพย์} = \frac{\text{ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

$$\text{อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

(5.2) อัตราส่วนผลตอบแทนสุทธิจากส่วนของผู้ถือหุ้น เป็นการวิเคราะห์ถึงผลตอบแทนจากการดำเนินงานต่อเงินกองทุน

$$\text{อัตราส่วนผลตอบแทนต่อเงินกองทุน} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{เงินกองทุน}}$$

(5.3) อัตราส่วนความเสียหายเกี่ยวกับการให้กู้ยืม เป็นการวิเคราะห์ถึงการตั้งสำรองหนี้สงสัยจะสูญต่อปริมาณเงินให้กู้ยืม ถ้าอัตราส่วนสูง แสดงว่าธนาคารมีการกันสำรองมาก ถ้าอัตราส่วนต่ำ แสดงว่าธนาคารมีการกันสำรองที่ต่ำ

$$\text{อัตราส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ต่อเงินให้กู้ยืม} = \frac{\text{ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ}}{\text{เงินให้กู้ยืม}}$$

(5.4) อัตราส่วนวัดผลงานของพนักงาน เป็นการวิเคราะห์ถึงความสามารถของพนักงานในการหาสินทรัพย์และความสามารถของพนักงานในการหาเงินฝาก โดยใช้อัตราส่วนดังนี้

$$\text{อัตราส่วนสินทรัพย์ต่อจำนวนพนักงาน} = \frac{\text{สินทรัพย์รวม}}{\text{จำนวนพนักงาน}}$$

### 3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล จะรวบรวมข้อมูลจากงบดุลและงบกำไรขาดทุนของธนาคารพาณิชย์ทั้ง 15 ธนาคาร ของปี 2533 – 2539 และจำนวน 13 ธนาคารของปี 2540 – 2545 โดยแหล่งข้อมูลจะรวบรวมจากรายงานประจำปีของธนาคารพาณิชย์แต่ละธนาคาร และข้อมูลจากงบการเงินรายไตรมาสที่ธนาคารพาณิชย์ได้ส่งให้ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย